

DOSSIER MITJANS

maig de 2017

www.pencatala.cat

Cap al centenari: 95 anys del PEN Català

Des de 1922, defensem la llibertat d'expressió i els drets lingüístics, salvagudem el patrimoni literari català i promovem el diàleg intercultural.

1. El PEN Català, 95 anys de diplomàcia cultural_2
2. Valors fundacionals i missió_4
3. Fites_5
4. Premis i reconeixements_7
5. Activitat_8
6. Xarxes de treball_10
7. Agenda_12
8. Col·laboradors_13
9. Contacte_15

* Portada: cartells del Dia Internacional de l'Escriptor Perseguit, que el PEN Català commemora cada 15 de novembre. Cada any un destacat artista català confegeix una obra per al cartell.

1. El PEN Català, 95 anys de diplomàcia cultural

Quan el **19 d'abril de 1922**, ara fa 95 anys, Josep M. López Picó i Josep Millàs-Raurell, amb Josep M. Batista i Roca i el jove Joan Crexells aconseguien de reunir uns quants escriptors en el sopar fundacional del PEN Català, segurament no eren conscients de l'abast d'allò que iniciaven.

Només feia dos mesos que el PEN Club Internacional havia enviat des de Londres, una lletra de convit a totes les literatures del món perquè els escriptors s'afegissin a aquest espai de solidaritat i de trobada entre cultures.

El nom responia a les sigles de Poets Essayists Novelists i de seguida va representar, per als escriptors catalans, un pont per fer visible la literatura i la cultura catalana al món. Un any després, el PEN Català (aleshores Centre Català del PEN Club Internacional) ja reunia una vintena dels escriptors més importants de la nostra literatura (C. Riba, C. Arderiu, P. Fabra –que en fou el primer president-, J.M. de Sagarra, J. Puig i Ferrater, entre molts d'altres) i el 1924, el PEN Internacional feia membre d'honor Àngel Guimerà.

Testimoni privilegiat de la història

El PEN Català, a part de ser el tercer centre PEN més antic del món, ha estat tradicionalment un dels més actius internacionalment, fet que li ha permès esdevenir un testimoni privilegiat de la història contemporània.

Durant la dictadura de Primo de Rivera, el PEN Català va esdevenir un nucli d'afirmació d'una cultura perseguida pel govern dels militars, treballant intensament dins i fora dels territoris de parla catalana, per defensar la llibertat d'expressió, els drets lingüístics i el diàleg entre literatures a través de la traducció.

Mogut per aquests ideals, el 1933, el PEN Català va participar en el Congrés de Dubrovnik on, per primer cop, una organització internacional condemnava el règim nazi i defensava els escriptors alemanys que s'hi oposaven.

Uns anys després, i malgrat la situació política interna del país, el PEN Català celebrava amb èxit a Barcelona el XIII Congrés del PEN Club Internacional, que va servir per mostrar la nostra cultura al món.

Durant la Guerra Civil, el PEN Català va coordinar la solidaritat envers els escriptors catalans, els quals rebien menjar, paper i tota mena de suport. L'exili posterior a l'acabament de la guerra va ser vetllat de molt a prop pel PEN Internacional, que va ajudar en l'acolliment dels escriptors expatriats.

Tot i l'atzarosa història de la cultura catalana durant el segle XX, el PEN Català va continuar la seva activitat des de Londres i Cambridge, gràcies a Josep M. Batista i Roca i sota la presidència de Josep Carner. El 1953 el PEN Club Internacional condemna el règim de Franco com a resultat d'un informe fet pel PEN Català a l'exili. El 1965, el PEN Català es torna a constituir des de la clandestinitat. Però no serà fins al 1973 quan, en un trajecte en autocar de Barcelona a l'Espluga de Francolí, per esquivar la prohibició de reunió, el PEN Català es reconstitueix definitivament i Joan Oliver n'és elegit president.

De club a ONG de l'escriptura

Amb l'arribada de la democràcia, Barcelona acull el Primer Congrés Mundial del PEN Internacional, sota la presidència de Josep Palau i Fabre. Des d'aleshores el PEN Català ha estat sempre present i actiu en totes les activitats internacionals, ja sigui a través de l'organització de trobades o promovent documents com la Declaració Universal dels Drets Lingüístics (Barcelona, 1996), l'informe Antiterrorisme, escriptors i llibertat d'expressió (Barcelona, 2003), el Manifest de Girona (2011) o la Declaració del Quebec sobre la traducció literària (2015).

Assumint els reptes del segle XXI

Amb 95 anys d'història, el PEN encara el futur assumint els nous reptes de la societat contemporània. Un dels més importants, l'acolliment per fer front als milers, milions de persones que avui ens necessiten. En aquest sentit el PEN Català forma part, des del 2006, de la xarxa internacional de ciutats refugi, ICORN (International Cities of Refuge Network), que acull escriptors perseguits als seus països d'origen.

Que els escriptors, en sentit ampli, practiquin la solidaritat envers els seus companys perseguits, de vegades torturats i fins i tot assassinats, diu molt d'un col·lectiu que sense la llibertat de paraula no pot existir. Per això avui el PEN, a través del seu cercle d'amics, convida tota la població a seguir treballant perquè els drets humans com la llibertat d'expressió, o els drets lingüístics siguin preservats. I encoratja els mitjans de comunicació a fer-se seus i a difondre aquests valors per construir una societat més justa.

Carme Arenas

Presidenta

- Article publicat al *Diari Ara* el 19 d'abril de 2017, amb motiu del 95è aniversari del PEN Català.

2. Valors fundacionals i missió

El PEN Català, creat l'any 1922 amb la voluntat de fer de **plataforma per a projectar internacionalment la literatura i els escriptors dels territoris de parla catalana**, s'implica de manera activa en les múltiples activitats del PEN Internacional, fonamentalment en la defensa de la llibertat d'expressió i de la lliure circulació d'idees, i també en la protecció del patrimoni cultural i lingüístic de les persones i els pobles.

Els **valors principals** del PEN Català són:

- Diplomàcia cultural arreu del món
- Interculturalitat
- Compromís amb la literatura
- Llibertat d'expressió i d'opinió
- Salvaguarda del patrimoni literari i lingüístic català

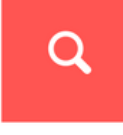

La seva **missió** consisteix a:

- Defensar la llibertat d'expressió.
- Contribuir en la difusió de la literatura, en un àmbit de lliure intercanvi de pensament.
- Promoure la cultura com a element vertebrador de la societat, amb especial atenció a la diversitat lingüística.

Per dur a terme la seva tasca el PEN Català ha comptat amb els principals escriptors del país com a **presidents**:

Pompeu Fabra
Carles Riba
Josep Carner
J.V. Foix
Joan Oliver
Josep Palau i Fabre
Maria Aurèlia Capmany
Jordi Sarsanedas
Dolors Oller
Carme Arenas

3. Fites:

1922	El 19 d'abril es funda el PEN Català en un sopar a l'Hotel Ritz i Josep Maria López Picó és escollit president de la junta gestora.	
1923	Pompeu Fabra és el primer president del PEN Català que representa el centre al I Congrés internacional del PEN Club a Londres.	
1923-1930	Durant la dictadura de Primo de Rivera el PEN Català es converteix en un nucli d'afirmació d'una cultura perseguida pel govern dels militars.	
1935	El PEN Català organitza per primera vegada el Congrés Internacional del PEN a Barcelona, amb la participació de 165 representants.	
1939	El PEN Català tutoritza la situació dels escriptors exiliats a través de l'ajut del PEN Internacional.	
1978	El Congrés Internacional del PEN se celebra novament a Barcelona. Per primera vegada, el català és la llengua oficial de les sessions.	
1992	Organització del 57è Congrés Internacional del PEN al Palau de la Música Catalana, que reuneix a Barcelona 400 escriptors.	
1996	El PEN Català impulsa la redacció de la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, signada per 41 centres PEN, 66 ONG i 41 experts.	
2004	Durant el Fòrum de les cultures, el PEN Català organitza el diàleg <i>El valor de la paraula</i> amb presència, entre d'altres, d' Anna Politkòvskaia.	

2005	Neix la revista digital de literatura i traducció <i>Visat</i> per promoure la traducció literària i crear un punt de trobada entre escriptors traduïts i traductors.	
2006	Delegades del PEN Català participen a la Trobada fundacional de la <i>Xarxa Internacional de Ciutats Refugi (ICORN)</i> .	
2006	Es posa en marxa el <i>Programa Escriptor Acollit</i> que, fins al moment, ha acollit al nostre país set escriptors perseguïts.	
2010	Se celebra la 1a edició del <i>Premi Internacional Veu Lliure-PEN Català</i> , atorgat a un autor que hagi patit persecució a causa dels seus escrits.	
2011	El PEN Català impulsa el <i>Manifest de Girona</i> , un decàleg sobre la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, traduït a més de 70 llengües.	
2015	El PEN Català participa activament en la <i>Declaració de Quebec</i> sobre la traducció literària.	
2015	Creació del <i>Premi PEN Català de Traducció Literària</i> , per reconèixer la millor traducció literària publicada en català durant l'any anterior.	

4. Premis i reconeixements:

Al llarg dels seus 95 anys d'història el PEN Català ha rebut diversos **reconeixements** per la tasca desenvolupada:

2005	Creu de Sant Jordi
2010	Premi Trajectòria de la Generalitat de Catalunya
2011	Premi UNESCOCAT
2013	Premi per la Pau de l'ANUE
2016	Premi Ramon Trias Fargas Premi Cívic dels Premis Octubre

El PEN Català ha creat dos **premis**, d'acord amb les seves línies de treball:

Premi Internacional Veu Lliure-PEN Català:

s'atorga a un autor o autora que hagi patit captiveri o persecució a causa dels seus escrits.

2010: Normando Hernández (Cuba)
2011: Salem Zenia (Cabília)
2012: Koulsy Lamko (Chad)
2013: Easterine Kire (Nagaland)
2014: Dessale Berekhet (Eritrea)
Docents de les Illes Balears
2015: Ahmad Jalali Farahani (Iran)
2016: Zeynep Oral (Turquia)

Premi PEN Català de Traducció Literària:

reconeix la millor traducció literària publicada en català durant l'any anterior al de la convocatòria.

2016: Ramon Farrés

5. Activitat:

L'activitat del PEN Català s'emmarca en **quatre programes**:

Escriptor Perseguit

Fem el seguiment de les violacions dels drets humans comeses contra escriptors, editors, traductors i periodistes de tot el món i organitzem campanyes en favor seu.

Escriptor Acollit

El PEN Català acull durant un període d'un o dos anys un escriptor o escriptora amenaçat com a conseqüència dels seus escrits. Des de 2007 hem acollit 7 escriptors a Barcelona, Girona i Palma.

- **ICORN** (International Cities of Refuge Network). L'acolliment es fa sota l'aixopluc d'aquesta xarxa. Hi col·laboren l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya.

Traducció

Promovem la traducció literària per a la comprensió entre els pobles.

- **VISAT**, revista digital de traducció literària per difondre la literatura catalana arreu del món.
- **Declaració de Quebec** sobre la traducció literària, aprovada al congrés del PEN Internacional a Quebec el 2015.

Drets Lingüístics

Som els impulsors del Comitè de Traducció i Drets Lingüístics del PEN Internacional. Actualment, Simona Škrabec en té la presidència.

- **Declaració Universal dels Drets Lingüístics**, signada el 1996 per 41 centres PEN, 66 ONG i 41 experts.
- **Manifest de Girona**, 2011, promou el debat sobre els Drets Lingüístics perquè siguin reconeguts com a dret humà fonamental.

Per tal de fomentar i completar la seva activitat el PEN Català ha endegat diverses **publicacions**:

Blog *Veu Lliure* (publicació digital)

Espai de defensa de la llibertat d'expressió i de denúncia dels atacs que pateix arreu del món. Els textos que s'hi publiquen són de caràcter informatiu, com notícies de casos rellevants d'atacs a la llibertat d'expressió que troben poc ressò als nostres mitjans, i també textos de caire més reflexiu, com entrevistes a artistes perseguits o articles de pensament dels nostres escriptors.

Plaquettes

Recull les conferències o textos que escriptors de prestigi han pronunciat en alguns actes organitzats pel PEN Català.

Àlbums

Amb l'objectiu de recuperar la memòria històrica de la literatura catalana escrita per dones, la col·lecció Àlbums presenta monogràfics sobre la vida i obres d'escriptores catalanes: Montserrat Abelló, Teresa Juvé, Maria Àngels Anglada, Maria-Mercè Marçal, Helena Valentí, Concepció Maluquer, Maria Dolors Orriols, Quima Jaume, Anna Murià, Maria Barbal, Joan Oliver, Aurora Bertrana i Josep Palau i Fabre.

Catalan Writing

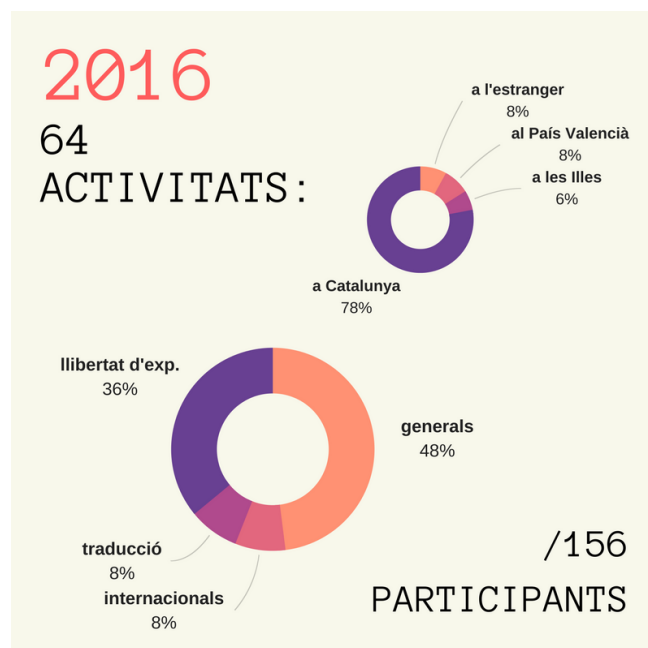
Canal de difusió de la literatura catalana fora de Catalunya. És una revista en paper, editada en anglès, que dona notícia de la literatura catalana a universitats de tot el món, editors i agents literaris estrangers.

Informes

El PEN Català ha fet tres informes:

- *Antiterrorisme, escriptors i llibertat d'expressió* (2004), per encàrrec del PEN Internacional
- *La literatura catalana i la traducció en un món globalitzat* (2006), per encàrrec de la Institució de les Lletres Catalanes i l'Institut Ramon Llull
- *La visibilitat dels escriptors valencians en els mitjans de comunicació* (2013), encarregat a Àngels Gregori

Dades de l'**activitat** del PEN Català el darrer any:

6. Xarxes de treball:

En l'àmbit local el PEN Català participa de les xarxes següents:

Asil.Cat

La Xarxa Asil.cat és una agrupació d'organitzacions que treballen per defensar el dret d'asil a Catalunya i els drets de les persones que han patit el desplaçament forçat fruit de greus vulneracions de drets humans.

Constitueixen Asil.Cat: Accem, ACATHI, Associació EXIL, Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, Fundació ACSAR, PEN Català i SICAR cat – Adoratius.

El PEN Català en forma part gràcies al Programa Escriptor Acollit.

FOCIR

El PEN Català ha impulsat des dels inicis la Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconeegudes.

En l'àmbit internacional el PEN Català participa de les xarxes següents:

ICORN

La Xarxa de Ciutats Refugi, ICORN (Internacional Cities of Refuge Network) es va fundar l'any 2006 a la ciutat Noruega de Stavanger. Des dels inicis, el PEN Català ha format part de la Junta d'aquesta xarxa, que actualment compta ja amb més d'una cinquantena de ciutats.

PEN Internacional

El PEN Català és membre, des de l'any 1922, del PEN Internacional, una organització apolítica que gaudeix d'estatus consultiu especial a la **UNESCO** i a **Nacions Unides**.

Com a membre del PEN Internacional, el PEN Català assisteix anualment a l'Assemblea general del PEN Internacional i a les reunions internacionals dels seus Comitès de treball:

- Writers in Prison Committee
- Translation and Linguistic Rights Committee
- Writers for Peace
- Women Writers

A banda de la seva participació activa en la tasca dels Comitès, el PEN Català ostenta la presidència del Translation and Linguistic Rights Committee.

Programa Europa Creativa

El PEN Català ha participat en aquest programa de la Comissió Europea per promoure l'intercanvi cultural entre els països membres:

Shahrazad

2007-2012

Projecte en el qual van participar les ciutats de Barcelona, Brussel·les, Frankfurt, Norwich, Estocolm i Stavanger, totes elles integrants de la xarxa ICORN (International Cities of Refuge Network).

L'eix vertebrador del projecte va ser la defensa de la llibertat d'expressió i tenia com a finalitat difondre l'obra dels escriptors, poetes, periodistes, editors, traductors que, perseguits i silenciats en els seus països d'origen, havien trobat refugi en les ciutats europees integrants de la xarxa ICORN.

Engage! Young Producers

2017-2019 (*recentment aprovat per la Comissió Europea*).

Projecte que liderarà el PEN Català i en què participaran l'associació d'escriptors de Norwich (UK), Det Fria Ordet Hus (Suècia) i la Krakow Festivals Office (Polònia). *Engage!* vol promoure l'accés dels joves a la literatura i a la vida cultural per tal de fomentar-ne l'esperit crític i el coneixement d'altres realitats culturals. El projecte s'adreça a les organitzacions literàries petites i mitjanes i a les xarxes culturals europees a les quals pertanyen (ICORN, PEN Internacional i UNESCO Cities of Literature), per tal de garantir que segueixin sent rellevants en el futur, mitjançant l'enfortiment de la seva relació amb el públic jove.

7. Agenda 2017

Maig	<p>5 - Jane Austen: dos-cents anys després. II Simposi Dones traductores, dones traduïdes – UVic</p> <p>10 - “Àfrica, escriptura i emancipació”. Conferència de Ngũgĩ wa Thiong’o al CCCB</p> <p>10 / 14 - XLIX Trobada Internacional del Comitè d’Escriptors per la Pau del PEN Internacional a Bled (Eslovènia)</p> <p>13 - XIX Festival de Poesia de la Mediterrània a Palma</p> <p>17 - “Morir en defensa de la terra: clima hostil contra periodistes i activistes ecologistes” a l’Ateneu Barcelonès</p> <p>19 - Presentació del poemari “Revolta permanent”, d’Irakli Kakabadze a la Llibreria Papasseit de Manresa</p> <p>24 - “Preludi i corrent per a Antoni”. Presentació del llibre de Gilberto Isella en homenatge a l’arquitecte Antoni Gaudí a l’Ateneu Barcelonès</p> <p>25 - Presentació del número 23 de Visat, revista de literatura i traducció del PEN Català, a l’Institut Ramon Llull</p> <p>31 / 2 de juny - Conferència de l’ICORN i trobada del Comitè d’Escriptors Perseguits del PEN Internacional a Lillehammer (Noruega)</p>
Juny	<p>7 - “Els atacs a la llibertat d’expressió”. Conferència de Timothy Garton al CCCB amb motiu del Dia Orwell</p> <p>20 - Dia de les Persones Refugiades</p>
Setembre	<p>18 / 20 - Assemblea General del PEN Internacional a Lviv (Ucraïna)</p> <p>30 - Dia del traductor. II Premi PEN Català de Traducció Literària</p>
Novembre	<p>15 - Dia de l’Escriptor Perseguit i VIII Premi Internacional Veu Lliure-PEN Català</p>
Desembre	<p>- Acte de celebració dels 95 anys del PEN Català</p>

---

8. Col·laboradors

Catalunya

- Generalitat de Catalunya:
Departament de la Presidència
Departament de Cultura
Institut Ramon Llull
Institució de les Lletres Catalanes
Direcció General de Política Lingüística
Direcció General de Biblioteques
Departament de Treball, Immigració i Família
DIPLOCAT
Institut Català de les Dones
- Diputació de Barcelona
- Ajuntament de Barcelona:
Institut de Cultura de Barcelona
Biblioteques de Barcelona
Barcelona Ciutat Literària
Cooperació Internacional i Immigració
- FOCIR
- Òmnium Cultural
- Lliga dels Drets dels Pobles
- Col·legi de Periodistes de Catalunya
- CCCB
- Arts Santa Mònica
- Gremi de Llibreters
- Observatori de la llengua amaziga – OLILA
- Diputació de Girona
- Ajuntament de Girona
- Centre Cultural la Mercè
- Fundació Espai Guinovart

Illes Balears

- Govern de les Illes Balears,
Conselleria d'Educació i Cultura
Conselleria de Turisme i Treball
- Consell Insular de Mallorca
- Consell Insular de Menorca
- Ajuntament de Palma
- Ajutament de Maó
- Espai Mallorca
- Casa de Menorca
- Universitat de les Illes Balears
- Casa Museu Llorenç Villalonga
- Obra de Cultural Balear

País Valencià

- Revistes *Espill* i *Caràcters*
- Universitat de València
- Octubre Centre de Cultura Contemporània
- Ajuntament d'Oliva

Internacionals

- PEN Internacional
- ONU
- UNESCO
- ICORN (International Cities of Refuge Network)
- Linguapax
- Reporters Sense Fronteres
- ACNUR
- Amnistia Internacional

9. Contacte

Raquel Abad

Responsable de premsa del PEN Català

premsa@pencatala.cat

PEN
català

@

c/ Canuda, 6, 5è

08002 Barcelona

pen@pencatala.cat

Tel.: 93 318 32 98

www.pencatala.cat

@PENCatala

Facebook/PENCatala